

Akútna a chronická rinosinusitída, diagnostika a liečba

Jubilejná, 50. odborná konferencia Slovenskej
spoločnosti všeobecného praktického lekárstva SLS
(SSVPL SLS)

MUDr. Tibor Barta, PhD.
I.ORL klinika FN, LFUK, SZU
Bratislava
2007

- Rinitída a sinusitída koexistujú a preto sa dnes odporúča označenie
  - rinosisinitída- RS
- S príznakmi diagnózy RS sa u svojich pacientov stretávajú kolegovia z mnohých medicínskych odborov (všeobecný lekár, pediater, ORL, alergoimunológ, pneumológ, lekári urgentných príjmov a mnohí iní)
- Je preto potrebná presná a jednotná definícia a delenie

Klinická definícia RS (vrátane NP) je potrebná pre systematické a jednotné posudzovanie

- RS je zápal sliznice nosovej dutiny a PND charakterizovaný 2 a viacerými príznakmi:
- Kongescia/upchatie
- Výtok z nosa/zatekanie hlienov do hltanu
- Bolesť tváre/pocit tlaku
- Hypo- až anosmia

Alebo endoskopickým nálezom:

- Polypov
- Mukopurulentného výtoku zo stredného nosového priechodu
- Edému/slizničnej obštrukcie stredného nosového priechodu

A/alebo na základe zmeny CT obrazu:

- Slizničné zmeny v oblasti - OMJ
- a/alebo - v PND

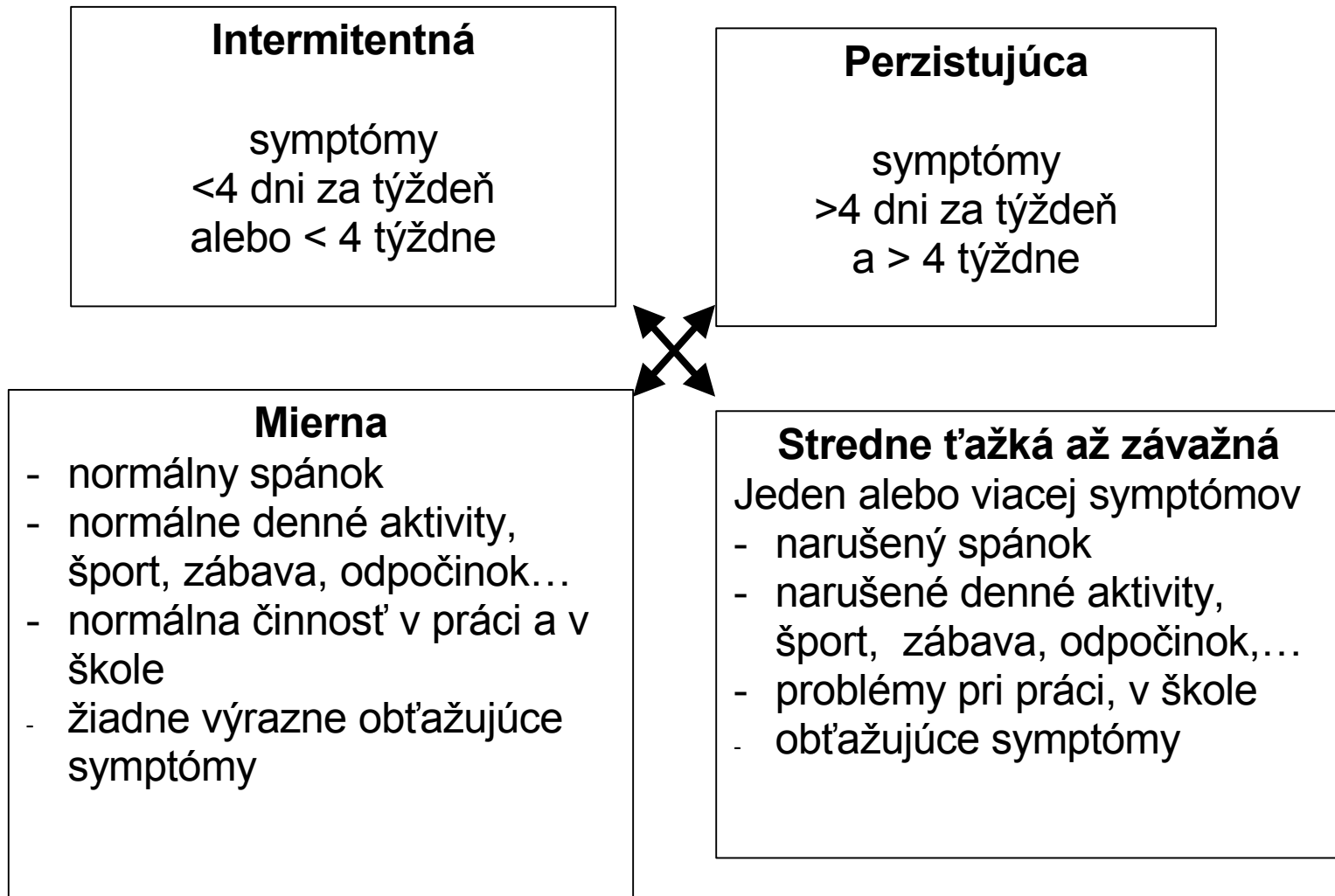
Závažnosť choroby

- Odporúča sa delenie podľa VAS (visual analogue scale)- pacient na 10cm úsečke zaznačuje závažnosť svojich príznakov:
- Mierna VAS 0-3
- Stredne závažná VAS> 3-7
- závažná VAS> 7-10

Trvanie choroby

- Akútne/intermitentné < 12 týždňov s kompletným vymiznutím príznakov
- Chronické/perzistujúce > 12 týždňov s čiastočným ústupom príznakov

V 2001 WHO a ARIA vypracovali delenie alergickej RS podľa symptómov a kvality života

Klasifikácia rinosinusitídy

Infekčné

- vírusová
- baktériová (špecifická, nešpecifická)
- hubová ("plesňová")

Neinfekčné Alergická

- celoročná (pereniálna) alergická nádcha
- sezónna alergická nádcha ("senná nádcha")
- profesionálna

Nealergická

- vazomotorická, hyperreaktívna bez eozinofilov
- eozinofilová (NARES)

Iné typy

- *rhinosinusitis medicamentosa*
- liekmi indukovaná (NSAID, antihypertenzíva...)
- hormonálna (tyreopátie a iné)
- postinfekčná
- profesionálna (navodená alergénmi pracovného prostredia)
- potravinová
- emocionálna

infekcia a alergia

1. alergia na saprofyty bez príznakov infekcie
2. alergia na pôvodcov bakter., vírusovej infekcie - infektalergia
3. sekundárna infekcia alergicky zmenenej sliznice)

Akútna rinosinusitída

- ***Infekčný zápal sliznice***

- ***vírusy***: *rinovírusy, adeno-, reo-, entero-, coronavírusy*

- ***symptomatické*** (*osýpky, šarlach, poliomyelitída, infekčná mononukleóza*)

- ***bakteriálne*** (*Strept. pneumoniae, Haemophilus influenzae, Moraxella catarrhalis*)

- ***alergická ?!***

Alergická rinosinusitída: definícia a prevalencia

- Špecifickým IgE sprostredkovaná hypersenzitívna reakcia na alergén v sliznici nosa s typickými klinickými príznakmi
- Incidencia 10-20% obyvateľstva, stúpa
- 38% pacientov s alergickou RS postihuje astma bronchiale, u 28-78% pacientov s astmou sa objavujú príznaky alergickej RS

Mechanizmus rozvoja alergickej rinitídy

	Včasná fáza	Neskorá fáza	Subakútna (chronická)
Normálna sliznica	Kýchanie, Vodnatý výtok Svrbenie	Upchatie nosa Hlienový výtok	Trvalá nádcha Mukopurulentný výtok Postihnutie dutín Strata čuchu a chuti
Žirna bunka	Histamín	Prostaglandíny Neutrofilý Leukotriény	Eozinofily Neutrofilý Mononukleáry

Non- alergické rinosnuitídy

- Celoročná non-alergická rinosinuitída s eozinofilmi N.A.R.E.S. (Non-Allergic Rhinitis with Eosinophilia Syndrome)

Patogenéza nie je celkom jasná

- Aj keď nebýva spúšťaná alergénom, v nosovom výtoku sú zvýšené hodnoty eozinofilov
- Príznaky sú rovnaké ako u typickej celoročnej alergickej RS, môžu sa zistiť aj nosové polypy
- Diagnóza sa stanoví na základe vyšetrenia steru z nosa a negatívnych kožných testov

N.A.R.E.S

- **Niekedy býva spojená s výskytom:**
  - **nosových polypov**
  - **hyperplastickej sinusitídy**
  - **non-alergetickej (intrinsic) astmy**
  - **intoleranciou acylpirínu**

Non - alergické rinosinusitídy

- **Celoročná non-alergická RS bez zvýšenej hodnoty eozinofilov**
  - Asi 2/3 pacientov s nonalergickou RS
  - Pôvodný názov: Vazomotorická rinitída
  - Nešpecifické spúšť'áče: studený a suchý vzduch, korenená strava, zmeny počasia, chemikálie, vône, pachy, dym
  - Intenzívny vodnatý výtok z nosa
  - Ľahký až stredný stupeň upchatia nosa
  - Kýchanie a očné príznaky sú zriedkavejšie

Chronická/ perzistentná non-alergická RS bez zvýšenej hodnoty eozinofilov

- **Mechanizmus vzniku nie je jasný**
  - **Nerovnováha autonómneho nervového systému**
  - **Znížená aktivita sympatiku - upchatie nosa**
  - **Zvýšená aktivita parasimpatiku - výtok z nosa**
- **Provokačná látka spôsobuje dlhodobú stimuláciu nervových vlákien s depléciou neuropeptidových mediátorov**

Iné rinosinusitídy

- **Rhinosinusitis medicamentosa** – stav spôsobený nadužívaním nosových kvapiek a sprejov s obsahom vazokonstričných látok a agonistov α - adrenoreceptorov. Prejavuje sa vystupňovanou nosovou obštrukciou , ktorá neustupuje ani podávaním vazokonstričných liekov a ani prerušením užívania týchto liekov. Už 10 dňové kontinuálne podávanie výrazne zvyšuje riziko vzniku rhinitis medicamentosa.
- **Liekmi indukovaná RS**- podávanie niektorých liekov môže vyvolať príznaky rinitídy – reserpine, guanethidine, metyldopa, ACE inhibítory, prazosin (antagonista α - adrenoreceptorov), chlorpromazine, aspirin, β - blokátori, orálne kontraceptiva a pod.
- **Endokrinná RS** - zmena hormonálneho statusu organizmu môže vyvolať rinitídu tehotenstvo, puberta, menopauza, poruchy metabolizmu – akromegália, hypotyreóza

Iné rinosinusitídy

- **“Profesionálna RS”** – vznikajúca z dôvodov prítomnosti rôznych dráždidiel vo vzduchu na pracovisku- srst’ laboratórnych zvierat, múka- pekári, roľníci, drevené piliny, latex, chemikálie a pod.
- **Potravinová RS** – príjem horúcej a ostrej potravy môže vyvolať príznaky rinitídy- výtok z nosa, obštrukcia nosa. Špecifické jedlá ,alebo farbivá a konzervačné látky v potravinách ,môže spôsobiť cestou alergickej reakcie, ale aj hyperreakciou sliznice nosovej dutiny rinitídu . Alkohol spôsobuje vazodilatáciu a nazálnu kongesciu, ale aj rôzne prísady alkoholických nápojov môže vyvolať rinitídu. Pravá potravinová alergia nevyvoláva izolované nosové príznaky .
- **Emočná RS** – cestou podráždenia autonómneho nervového systému môžu rôzne emócie vyvolať rinitídu (stres, sexuálne podráždenie, depresia a pod.)

Ako často prichádzajú pacienti s príznakmi RS?

- s **aktútnymi** príznakmi: dospelí 2-5/rok, deti 7-10/rok- sú to väčšinou vírusové RS,
- presné čísla nie sú
- 8,4% populácie Holandska udalo v 1999 epizódu akútnej RS, v 2000 roku kvôli akútnej RS navštívilo praktického lekára 20 z 1000 mužov a 33,8 z 1000 žien
- Na základe údajov NAMCS (národný zdravotnícky dozor na ambulantnou starostlivosťou) v 2002 v USA je akútna RS 5. najčastejšou dg., kedy boli predpísané ATB- u 9% detských pacientov a 21% dospelých
- Iba 0,5- 2% prípadov akútnej RS je komplikovaných bakteriálnou superinfekciou – presné čísla však nie sú, lebo v prevážnej väčšine prípadov aj pri bakteriálnej RS sú príznaky mierne a spontánne ustúpia
- Viaceré štúdie dokázali, že alergia nezvyšuje signifikantne výskyt ARS (Savolainen 25% verzus 16,5%)

Ako často prichádzajú pacienti s príznakmi RS?

- Údaje o počtoch pacientov s CRS– sú pre heterogenicitu choroby rôzne:
- USA =15,5%-16% pacientov odpovedalo kladne na otázku („Máte sinus problémy viac ako 3 mesiace do roka?“)
- Lekárom postavenú dg. CRS na základe MKCH bola u 2% (pomer ženy/muži= 6/4)
- Kanada: 3,4% mužov a 5,7% žien („Mal pacient zdravotníkom-profesionálom zistenú dg. RS v trvaní viac ako 6 mesiacov?“) výskyt s vekom stúpa
- V Kórey 1,01% pacientov malo CRS (3príznamy, viac ako 3 mesiace s endoskopickým pozit. nálezom)
- Belgicko (Gordts et al.) 6% populácie vyšetrenej praktickým lekárom trpelo príznakmi CRS, 40% malo

Perzistentná/chronická RS (NP)

jeden z najčastejších zdravotných problémov s vážnymi dôsledkami na dolné dýchacie orgány a celkový zdravotný stav

- Nosová polypóza (NP) je podmnožinou CRS
- Ko-faktory CRS celkové: externé- životné prostredie, cigarety a interné
  - poruchy motility cílií (prim.ciliárna diskinéza, Kartagenerov sy, Cystická fibróza)
  - alergia (Benninger 54% ambul.pacientov s CRS má pozit.prick testy, Savoleinen, Grove, Emanuel-50-84% operovaných pre CRS má pozit.prick testy, naopak Newman udáva iba 25% pacientov s CRS má všetky znaky atopikov)
  - astma Newman –39% s CRS má astmu, koexistencia alergického zápalu HDO a DDO je známa, známy je fakt vzájomného vplyvu úspešnej liečby RS a DDO, Bresciani et al : všetci kortikodependentný astmatici majú zmeny CT PND, 88% ľahkých až stredne ťažkých astmatikov má zmeny na CT PND
  - porucha imunity - Chee udáva 55% pacientov s poruchou celul.imunity, 5- 18% má nízke hodnoty Ig G,A a M
  - genetické faktory (CF 25-40% má CRS a NP od 5 rokov, Kartagenerov sy a pod.)
  - hormonálne a endokrinologické zmeny (Sobol et al.- 61% žien v 1.trimestri malo nosovú kongesciu, iba 3% RS (rovnaký počet v kontr.súbore), dysfunkcia štítnej žľ.

Incidenca RS u detí

- Van der Verken 1990- 64% detí s chronickou hlienohnisovou exudáciou z nosa, s obštrukciou nosa mali patologický nález na CT PND
- Kristo et al. pri akútnom zápale HDO(URI) zistil u 50% detí školského veku zmeny na MRI PND (6-7mesiacov po prekonaní zápalu HDO došlo k rezorpcii nálezu na PND)

Predisponujúce faktory RS u detí:

Bagatsch et al. (1980)- 72% detí (0-5 rokov) predškolských zariadení- 1 a viac akútnych zápalov HDO oproti 27% z domu

Van Cauwenberge (1988) popísal súvis medzi patenciou nosovej dutiny a rizika RS u detí

Cogswell a Barr 1987 a 1992 – pasívne fajčenie, resp. deti fajčiacich matiek majú významne vyššie riziko RS

Možnosti diagnostiky RS

- **Dôkladná anamnéza**
- **Klinické vyšetrenie**- predná, zadná rinoskopia pred a po anemizácii
  - **endoskopia** (Johansson 0,1,2,3 st.polyp bilat., edém 0,1,2 bilat., výtok 0,1,2 bilat. – porovnanie skóre pred a po liečbe)
  - **bakteriologické vyš.** (názory sa rôznia)
  - **CT zobrazenie- Lund-Mackay** 0,1,2 skóre – čeľustná, predné, zadné etmoidy, čelová, klinová dutina, OMJ 0,2 zvlášť vpravo a vľavo
  - **nazálna cytológia**- pomerne lacná a jednoduchá vyšetrovacia metóda, ktorá môže diferencovať infekčné zápalové RS od neinfekčných, alergické od nealergických RS, vírusové , bakteriálne a mykotické
  - **biopsia** (najmä jednostranné lézie, susp. systémové choroby)
  - vyšetrenie mukociliárneho transportu, hybnosť cílií –sacharínový test
  - metódy kvantifikujúce dopad RS na kvalitu života

EBM odporúčania pokiaľ ide o zobrazovacie vyšetrenie

Rtg PND **sa neodporúča** ani pri ARS, ani CRS

CT PND nie je indikované pri ARS okrem:

- vážneho stavu
- imunokompromitovaného pacienta
- príznakov komplikácie

CT PND u CRS (NP) je indikované u pacientov:

- so stredne a závažnými príznakmi
- predoperačne

Diagnostika RS

- Analýza príznakov podľa trvania a závažnosti
- (VAS) 0 — 10cm
- Overenie resp. meranie príznakov: obštrukcia-
rinomanometria posúdenie priechodnosti nosovej dutiny
- **akustická rinometria**- posúdenie tvaru nosovej dutiny
- **olfaktometria**, meranie reaktivity sliznice na histamín-
väčšinou sa nepoužíva v praxi

RS z epidemiologického pohľadu

praktický lekár môže stanoviť diagnózu

(bez ORL vyš. a rtg, len na základe príznakov)

- Akútna/intermitentná RS náhly a < 12 dní
výskyt 2 a viac príznakov (kongescia/upchatie, výtok z nosa/zatekanie hlienov do hltanu, bolesť tváre/pocit tlaku, hypo- až anosmia) s obdobiami bez príznakov:
- Vírusová < 10 dní
- Nevírusová zhoršenie po 5 dňoch, trvanie po 10 dňoch < 12 týždňov (bakteriálna, mykotická)
- Perzistentná/chronická RS (NP)
(kongescia/upchatie, výtok z nosa/zatekanie hlienov do hltanu, bolesť tváre/pocit tlaku, hypo- až anosmia) > 12 týždňov

V manažmente RS sa používajú:

Antimikrobiálna liečba – krátkodobo, dlhodobo, lokálne
(Aminopenicilín, stabilný aminopenicilín, stabilný cefalosporín),
pri alergii na β -laktámy (Makrolidy, Chinolóny)

Kortikosteroidy (systémovo, topicky)

Antihistaminiká (systémovo, topicky)

Dekongestíva (systémovo, topicky)

Mukolytiká

Antimykotiká

Imunomodulačná liečba

Antileukotriény, capsaicin (substancia P nealergická RS, NP)

Nosové sprchy – morská voda, fyz.roztok

Chirurgická liečba – punkcia a výplachy

FESS, septoplastika, mukotómia

ATB v terapii ARS a CRS

- ARS- vzhľadom na problémové kmene sa odporúča amoxicillin s klavulanátom, i keď treba sa riadiť lokálnymi odporúčaniami
- CRS- nie je signifikantný rozdiel pri porovnaní krátkodobej liečby ciprofloxacín versus amoxicillin/klavulanát versus cefuroxime axetil (účinnosť od 56 do 95%)
- CRS- dlhodobé podávanie (4mesiace)- viaceré št. -nízké dávky makrolidov 60-80% úspešnosť pri CRS, ktoré sa nedali zvládnuť chirurgicky a KS (makrolidy zvyšujú mukociliárny transport, redukujú sekréciu pohárikových buniek, akcelerujú apoptózu neutrofilov, inhibujú expresiu IL-6, IL-8, adhezívnych prozápalových molekúl.
- Presný mechanizmus je neznámy- zníženie lokálnej imunity hostiteľského organizmu a zníženie virulencie kolonizujúcich baktérií.

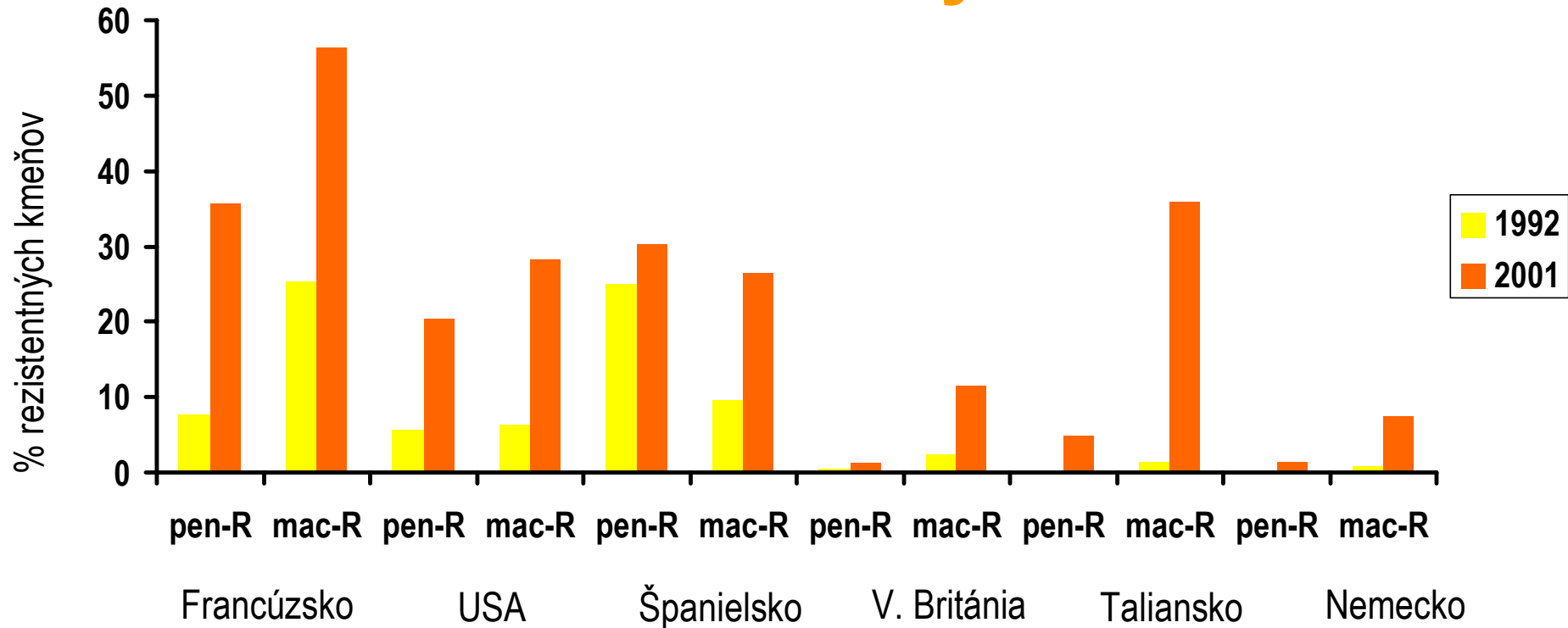
KS systémové a topické pri ARS a CRS

- Systémové – metylprednisolon 8mg
prednison
betametason 14mg
prednisolon 60mg
fluocortolone 560- 715mg
- Topické- beclomethason dipropionate
  - budesonide
  - fluticasone propionate
  - betametasone
  - flunisolide
  - mometasone furuoate
- Vzájomné kombinácie systémových a TKS

Akútna/intermitentná RS

- vírusová RS
- **0,5-2% vírusových** RS sa komplikuje bakteriálnou superinfekciou
- Akútna bakteriálna RS (ABRS)- *patogény ABRS-
Streptococcus pneumoniae, Haemophilus influenzae,
Moraxella catarrhalis*
(celosvetovo stúpa rezistencia na ATB)!!!!!!!
- Ko-faktory ARS – patogény
  - poruchy ciliárnej motility
  - alerggia
  - anatomické odchylky

Vývoj rezistencie *S. pneumoniae* na penicilín a makrolidy

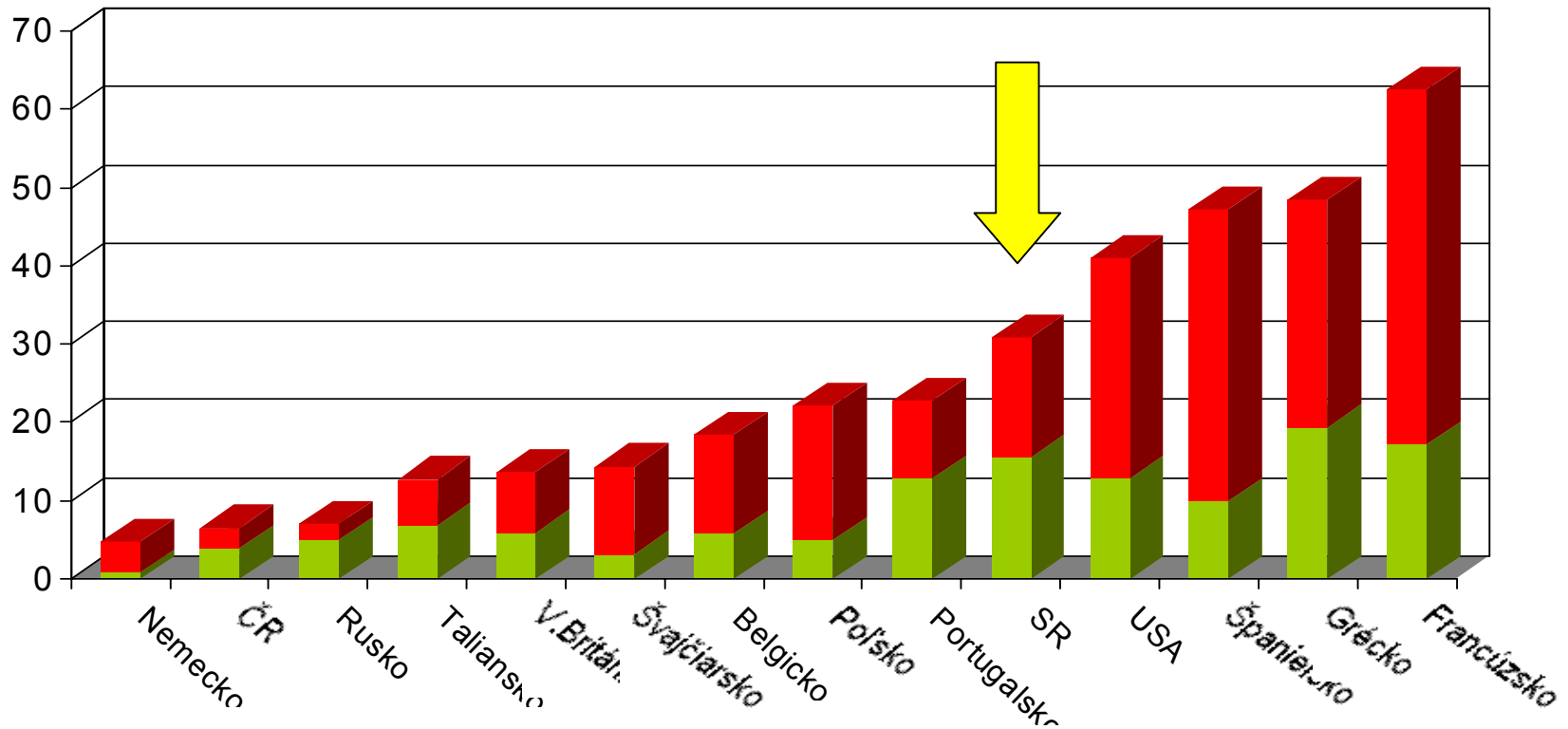
Penicilínová rezistencia (pen-R) definovaná ako penicilín MIC ≥ 2 $\mu\text{g/mL}$

Makrolidová rezistencia (mac-R) definovaná ako erythromycin MIC ≥ 1 $\mu\text{g/mL}$

Nárast rezistencie – celosvetový problém

S. pneumoniae: prevalencia penicilín intermediárne citlivých a rezistentných kmeňov – 1999

- Penicilín intermediárne citlivý (MIC 0.12–1 µg/ml)
- Penicilín rezistentný (MIC ≥2 µg/ml)

Ako predchádzať vzniku rezistencie patogénov na ATB?

(WHO Overcoming Antimicrobial Resistance, 2000)

Správne používanie antibiotík:

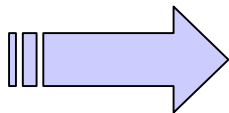
- ❖ Maximalizuje klinický terapeutický účinok
- ❖ Minimalizuje toxicitu spojenú s podávaním lieku
- ❖ Minimalizuje rozvoj rezistencie/šírenia rezistentných patogénov

Najúčinnejšia stratégia proti vzniku bakteriálnej rezistencii je :

- „jednoznačne eradikovať mikróby” - teda
- „zabrániť rezistencii skôr ako môže vzniknúť”

Najčastejšie príčiny zlyhania ATB terapie

- Ochorenie iného ako bakteriálneho pôvodu
- Nesprávny odhad pôvodcu, resp.jeho nízka citlivosť
- Individuálna variabilita farmakokinetických parametrov
- **Nesprávne dávkovanie**
nízka dávka, alebo dlhé dávkovacie intervaly

- 3. vydanie Zásad racionálnej ATB liečby z roku 2001 sa odporúčalo v iniciálnej liečbe použiť **Amoxicilín/klavulanát v dennej dávke 40 mg/kg/deň**
- 4. vydanie odporúča na základe predložených faktov o zvýšenej rezistencii patogénov na ATB denné dávkovanie **Amoxicilín/klavulanátu zvýšiť na minimálne 50 mg/kg/deň**

Príklad prepočtu u 80 kg vážiaceho pacienta:

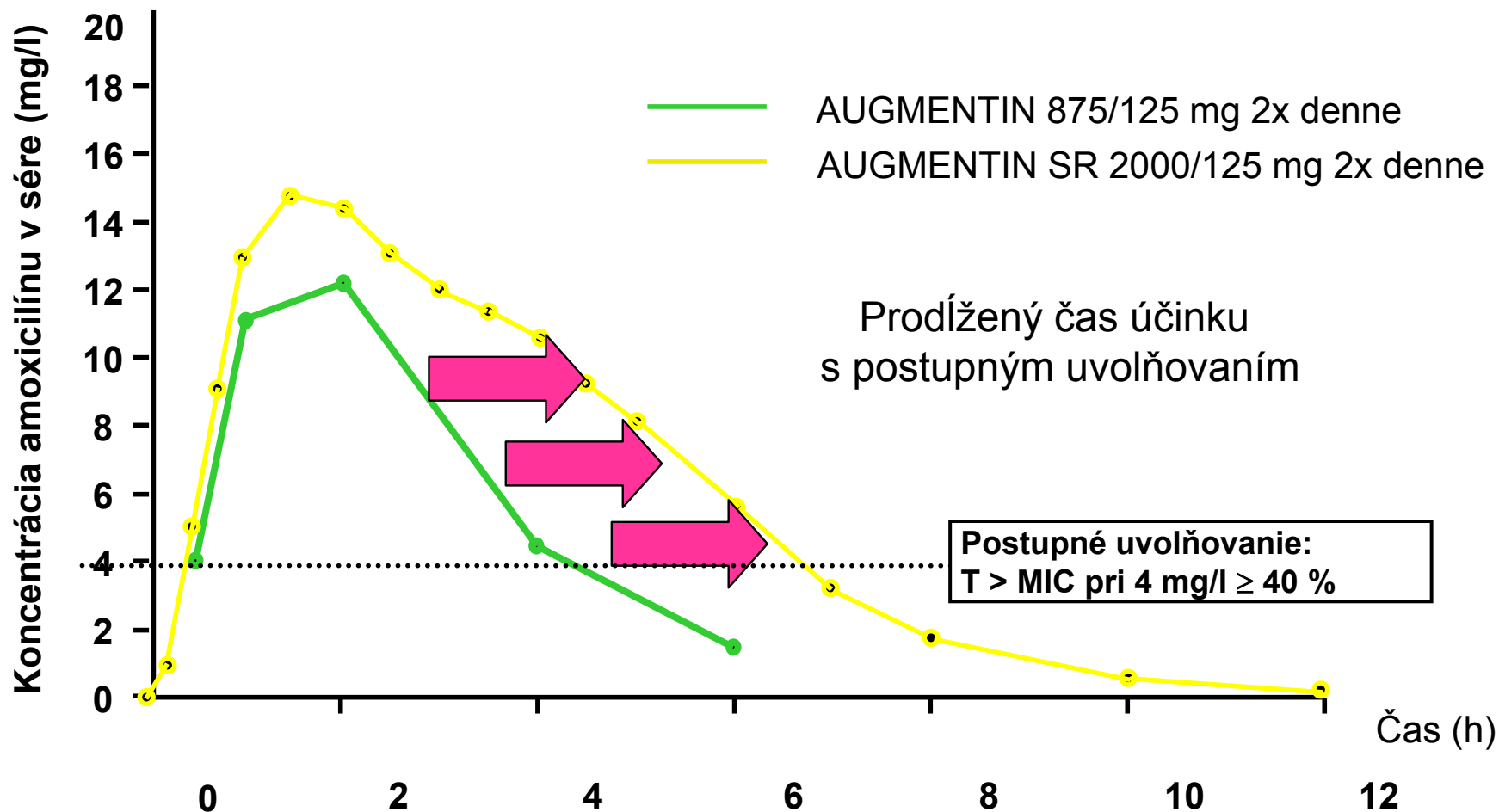
50 mg/80kg/deň

4 000 mg amoxicilínu/deň = Augmentin SR

AUGMENTIN SR:

navrhnutý a vyrobený tak,
aby pôsobil dlhšiu dobu ako dostupné prípravky

Amoxicilín/klavulanát 2x2000mg

Terapeutický prínos

- vyššia antibakteriálna účinnosť u osôb s telesnou hmotnosťou viac ako **80 kg**
- bezpečné dávkovanie 2 x denne
- účinnosť na väčšinu penicilín necitlivých pneumokokov (MIC > 0,5 mg/l)
- epidemiologický aspekt – prevencia vzniku rezistencie
- spojenie dlhodobou klinicky overeného prípravku a modernej aplikačnej formy

Odporúčaná ATB liečba dospelí

Alternatívna terapia pri alergii na betalaktámy

makrolidy   **2x500mg**
7dní

cotrimoxazol   **2x480mg**
7 dní

Kofaktory perzistentnej/chronickej RS (NP)

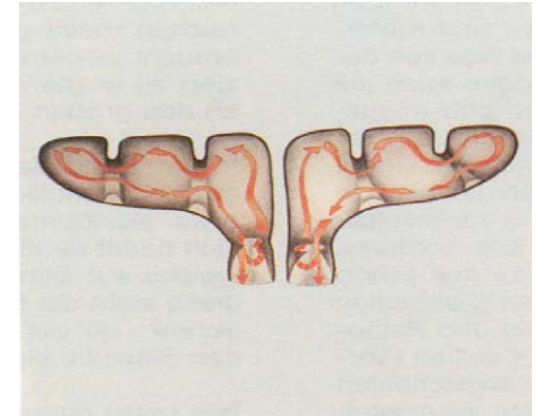
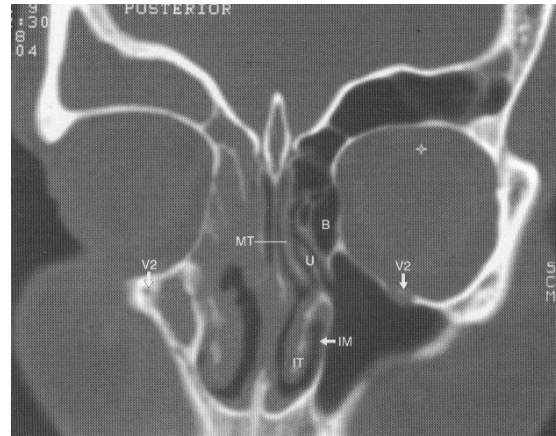
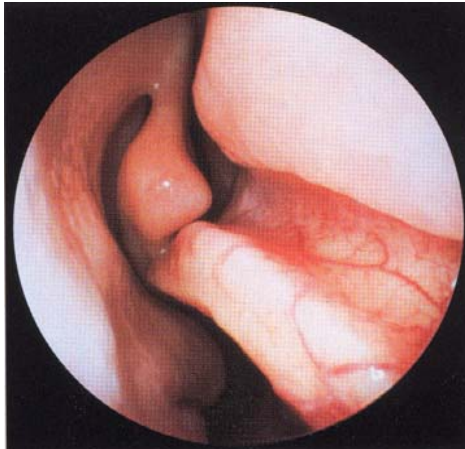
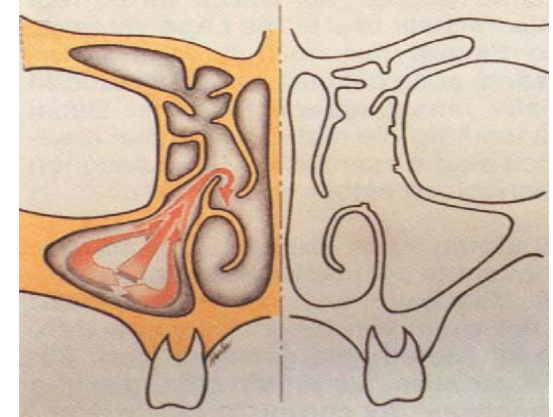
Lokálne-anatomické

Mikroflóra- stredný priechod a čeľustná dutina
podobné kultivačné nálezy-86% aeróbov z toho
36% Staf.aureus, koaguláza negat.

Stafylokokov 20%, Strept. Pneumoniae 17%

Teória CRS- v dôsledku zmien pomerov v PND-
postupná náhrada aeróbov a fakultat.druhov za
anaeróby

Vždy ide pri CRS o polymikrobiálnu kolonizáciu
prítomnosť húb a plesní nie je v príčinnej súvislosti
s CRS

- ***RS svojou stúpajúcou tendenciou znamená dnes stále sa zväčšujúci zdravotný problém populácie, ale aj ekonomický problém pre zdravotný systém spoločnosti***

- Frekvencia výskytu a stúpajúca cena liečby vedie k snahe formulovať efektívne odporúčania pre diagnostiku a liečbu RS

EPOS

(European Position Paper on RS and Nasal Polyps),

EAACI (Európska Akadémia pre alergológiu a klinickú imunológiu) a odsúhlasený ERS (Európska rinologická spoločnosť)

- Zhrňa najnovšie poznatky o RS a NP
- Na základe evidence-base medicíny reviduje diagnostické metódy RS a NP
- Navrhuje postupné kroky v manažmente RS a NP
- Formuluje odporúčania pre jednotné kritériá merania vo výskume RS a NP

Výsledkom analýz vznikajú odporúčané diagnostické a liečebné schémy

- **Schémy pre praktických lekárov**
- **Schémy pre ORL špecialistov**
- **Ťažiskom je ATB liečba krátko a dlhodobá
TKS pred a po operácii
systémové KS
dekongestíva**

Chirurgická liečba

EPOS odporúčaná liečba akútnej/intermitentnej RS u dospelých

Terapia	Úroveň	St.odporúčania	relevantnosť
ATB	Ia	A	Áno po 5dňoch, pri vážnych stavoch
Topické KS	Ib	A	Áno
TKS k ATB	Ib	A	Áno
SystémovéKS	Ib	A	Áno, pri vážnych stavoch redukuje bolesť
Systémové antistaminikum	Ib	B	Áno iba u atopikov
Nosové sprchy FR	Ib(-)	D	nie
dekongestíva	Ib(-)	D	Áno (symptomat.)
Mukolytiká	Nie je štúdia	nie	nie
Bakt.lyzáty	Ib	D	nie

EPOS odporúčaná liečba CRS u dospelých

Terapia	úroveň	Stupeň odporúčania	opodstatnenosť
ATB<2týždne	Ib(-)	C	nie
ATB dlhodobo>12týžd.	Ib	A	Áno
ATB lokálne	III	D	Nie
TKS	Ib	A	Áno
Systemovo KS	Nie sú údaje	D	Nie
Dekongestíva lokálne/systemovo	Nie sú údaje	D	Nie
Antimykotiká topicky	Ib(-)	D	Nie
Nosové sprchy FR	Ib	A	Áno
Mukolytiká	III	C	Nie
Syst.antihistaminiká u alergikov	Nie sú údaje	D	Nie

EBM schéma ARS u detí

Terapia	Úroveň	Stupeň odporúčania	Opodstatnenosť
Systemové ATB	Ia	A	Áno po 5 dňoch, v ťažkých stavoch
TKS	IV	D	Áno
TKS+ ATB syst.	Ib	A	Áno
Topické dekongestívum	III(-)	C	Nie
Nosové sprchy FR	IV	D	Áno

EBM schéma CRS u detí

Terapia	Úroveň	Stupeň odporúčania	Opodstatnenosť
Orálne ATB	Ia	A	Áno
TKS	IV	D	Áno
Nosové sprchy	III	C	Áno
Liečba GEFR	III	C	Áno

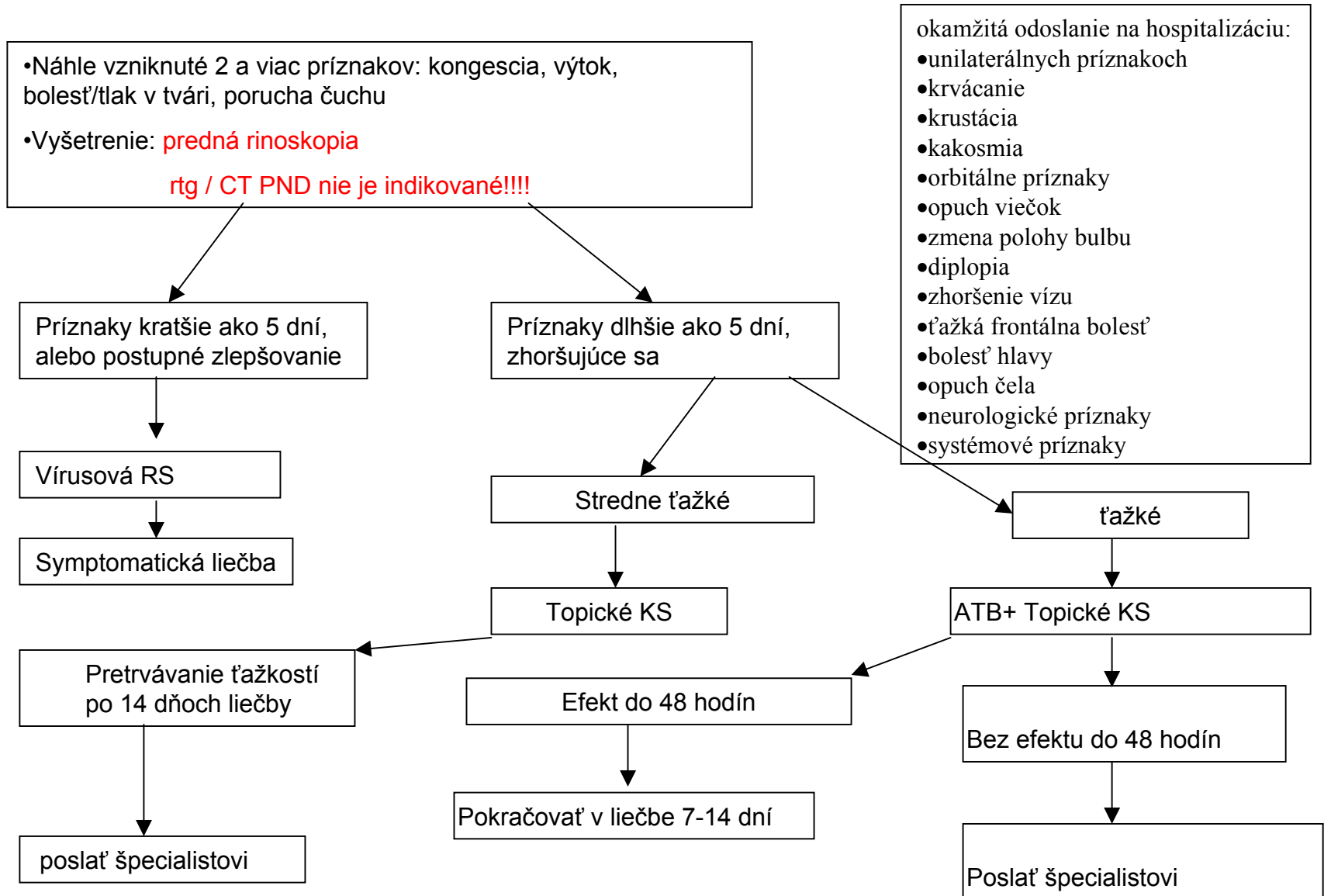
EPOS odporúčaná liečba NP

Terapia	Úroveň	Stupeň odporúčania	opodstatnenosť
ATB<2 týždne	Nie je štúdia	D	Nie
ATB dlhodobo	III	C	Áno
Topické ATB	Nie je štúdia		Nie
TKS	Ib	A	Áno
Systémové KS	III	C	Áno
Výplachy FR	III	D	Áno symptomaticky
Dekongestíva	Nie je štúdia	D	Nie
Mukolytiká	Nie je štúdia	D	Nie
Antimykotiká	III/nie je štúdia	D	Nie
Antihistaminiká	Ib	B	Nie
Capsaicin	II	B	

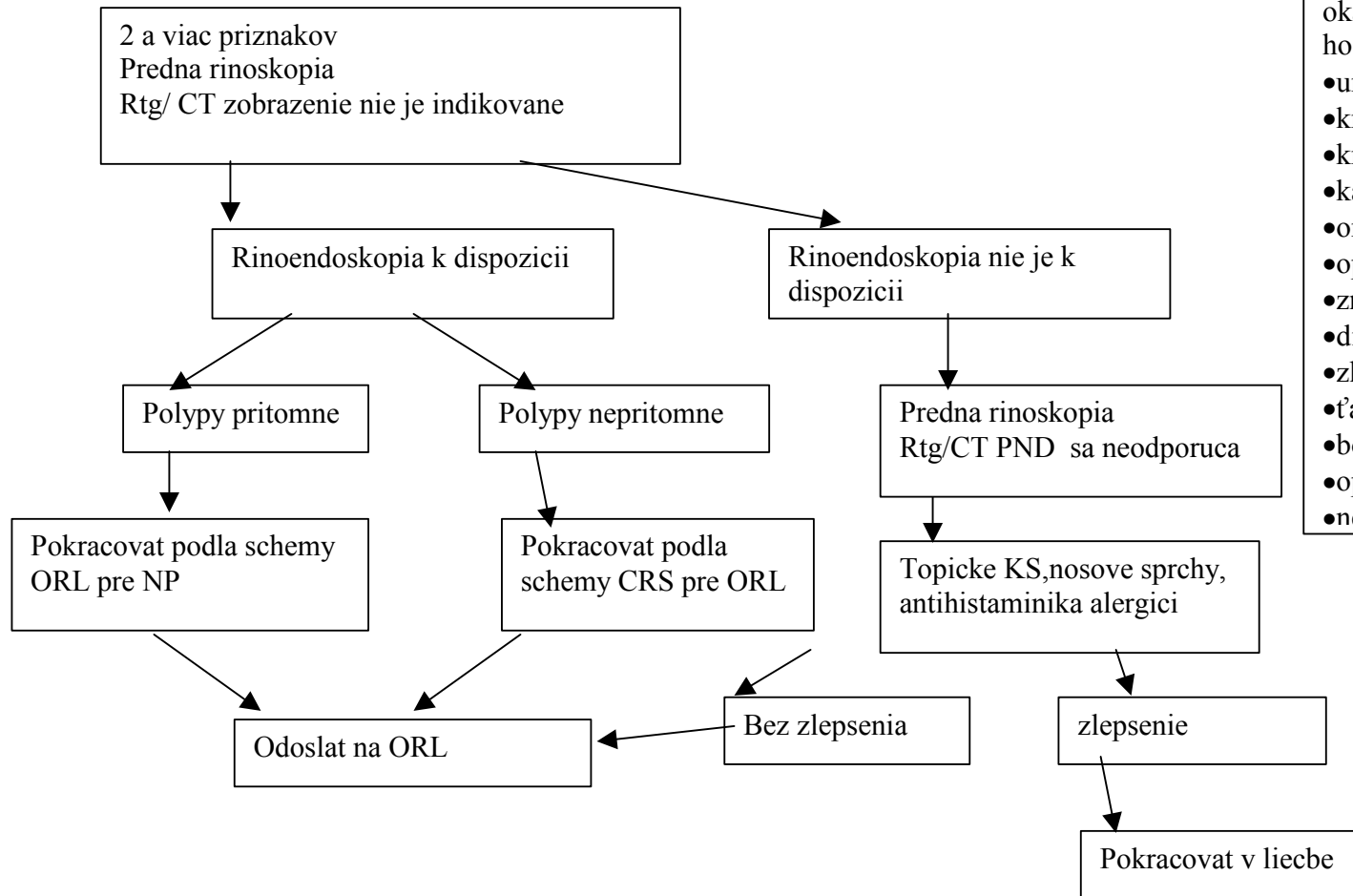
Chirurgická liečba

- ARS- nie sú dáta
- CRS- FESS (úroveň II-III) úplné vymiznutie príznakov v 73-97,5% prípadov
- Porovnanie klasických op. postupov a FESS Ib v prospech FESS
- Aj z dlhodobého hľadiska sú lepšie výsledky pri FESS oproti klasickým metódam

EBM manažment ARS u dospelých v primárnom kontakte

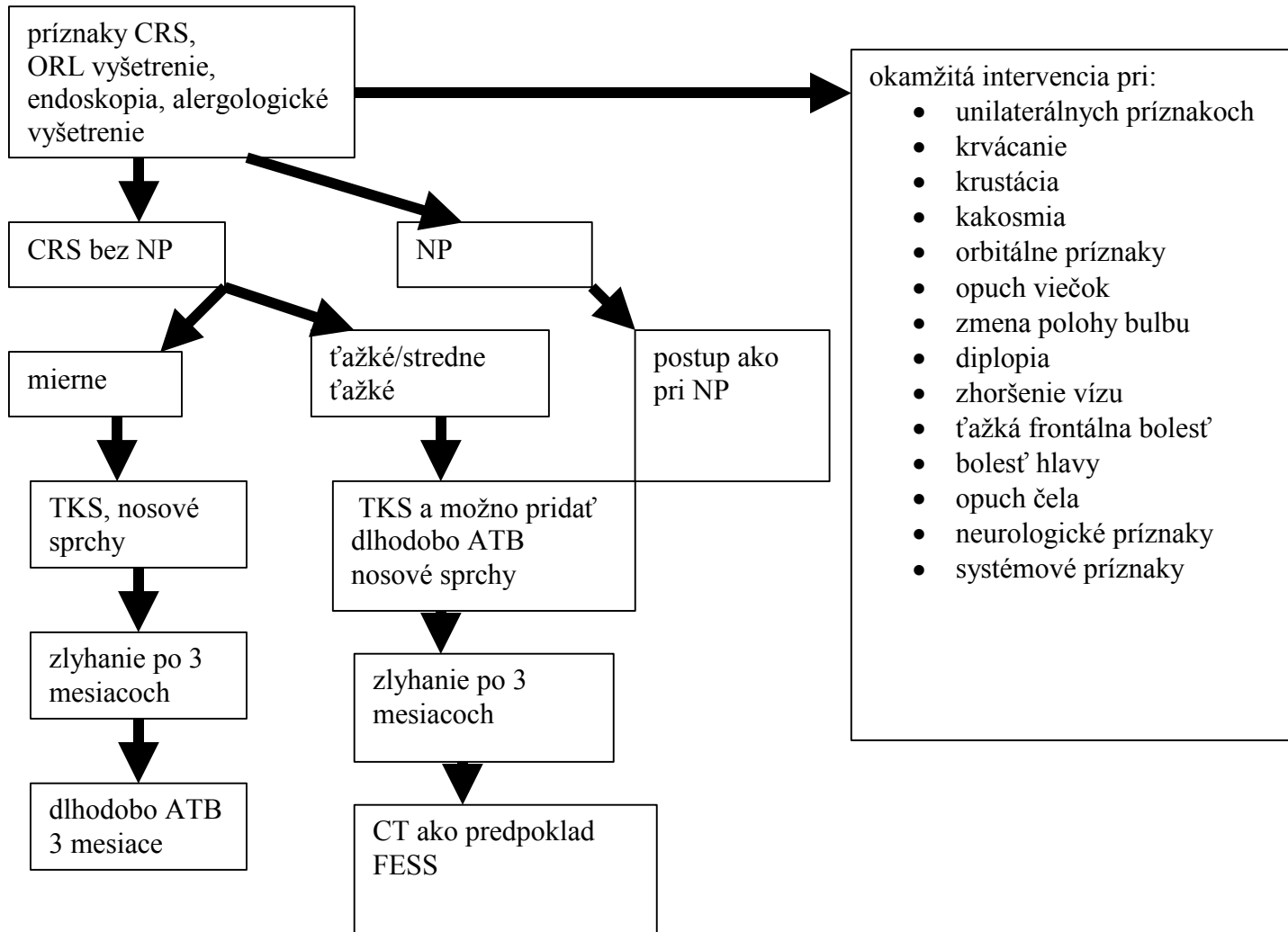

EBM manažment CRS/NP pre primárny kontakt

- okamžitá odoslanie na hospitalizáciu:
- unilaterálnych príznakov
  - krvácanie
  - krustácia
  - kakosmia
  - orbitálne príznaky
  - opuch viečok
  - zmena polohy bulbu
  - diplopia
  - zhoršenie vízu
  - ťažká frontálna bolesť
  - bolesť hlavy
  - opuch čela
  - neurologické príznaky

Odporúčaná schéma liečby CRS u dospelých pre ORL špecialistov

Záverom:

- Aplikácia odporúčaných diagnostických a terapeutických postupov a multidisciplinárna spolupráca umožní rýchlu a presnú diagnózu typu RS, s následnou adekvátnou urýchlenou terapiou a so snahou o navodenie bezpríznakového stavu pacienta
- Úspora nemalých prostriedkov (200-2000€/rok/pacienta)
- Predchádzanie zbytočným komplikáciám pri neadekvátnej liečbe

Ďakujem za
pozornosť!

